

ที่ มท ๐๓๐๗.๙/ว ๑๓๕๑๗

กรมการปกครอง

๖๖ อาคารศาลากลางกรมทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง และกรมการปกครอง ถูกฟ้องคดี

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๑๐๓๙ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๗

๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๑๔๗๖ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๖

๓. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๔๐๗๖ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบรายงานการดำเนินการทางคดี

จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่กรมการปกครองได้มีหนังสือแจ้งเวียนชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครองถูกดำเนินคดีอาญา ถูกฟ้องคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีปกครอง ให้ทราบและถือปฏิบัติ เพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองได้รับการปกป้องหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ หรือการให้ความช่วยเหลือจากกรมการปกครองในฐานะหน่วยงานราชการต้นสังกัด ความละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เป็นปัจจุบัน ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันมีพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง และกรมการปกครอง ถูกฟ้องคดีเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อันมีผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมการปกครอง อีกทั้งได้มีการแก้ไขกฎหมายและหนังสือแจ้งเวียนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอยกเลิกแนวทางปฏิบัติตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๑๐๓๙ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครองถูกดำเนินคดีอาญา ถูกฟ้องคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีปกครอง ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ โดยขอชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง และกรมการปกครองถูกฟ้องคดี และขอชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติในการต่อสู้คดีและสิทธิที่ควรได้รับ พร้อมทั้งกำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครองเพื่อถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. การรายงานข้อเท็จจริง

๑.๑ กรณีที่จังหวัด อำเภอ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือเป็นผู้ถูกฟ้องในคดีปกครอง ให้ปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ เมื่อได้รับหมายแจ้งคำสั่งศาล/หมายศาล ให้รายงานข้อเท็จจริงให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบโดยด่วน

๑.๑.๒ ให้จังหวัดจัดทำรายงานข้อเท็จจริงตามแบบรายงานการดำเนินการทางคดี พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งให้กรมการปกครองภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานตามข้อ ๑.๑.๑ และหากคดีมีความคืบหน้าเป็นประการใด ให้จังหวัดรายงานทุกระยะอย่างต่อเนื่องจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

๑.๒ กรณีที่อธิบดีกรมการปกครองหรือกรมการปกครองถูกฟ้องคดี และกรมการปกครอง ได้มีหนังสือแจ้งให้จังหวัดจัดทำสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุแห่งการถูกฟ้องคดี และคำชี้แจงคัดค้าน ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามประเด็นที่ปรากฏในคำฟ้อง พร้อมสำเนาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ขอให้จังหวัดดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับแจ้งภายในระยะเวลาที่กรมการปกครองกำหนด

๒. แนวทางในการต่อสู้คดีให้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ คดีอาญา

๒.๑.๑ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครองตกเป็นผู้ต้องหา คดีอาญาจากการถูกร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน อันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ในกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ก่อนให้ถ้อยคำใด ๆ ต่อพนักงานสอบสวนให้สอบถามพนักงานสอบสวนว่า มีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมสอบสวนในคดีนั้นด้วย หรือไม่ หากยังไม่มี ให้แจ้งพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินการตาม ข้อ ๑๓ ของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑/๒๕๐๙ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ และหาก ได้มีการดำเนินการแล้ว แต่เห็นว่ายังไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างเพียงพอ อาจร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ให้ใช้อำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๖ ข้อ ๑๒.๔ - ๑๒.๖ ที่สามารถเข้าควบคุมการสอบสวนแล้วแต่กรณีได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานฝ่ายปกครองที่มีความประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือทางคดียื่นแบบคำร้องขอรับความช่วยเหลือ ตามแนวทางหนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๔๐๗๖ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ต่อผู้บังคับบัญชา และให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนของหนังสือดังกล่าวต่อไป

๒.๑.๒ กรณีมีข้อสงสัยว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม หรือประพฤติมิชอบ ซึ่งอยู่ในอำนาจดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. ให้ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(๑) กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง มีพฤติการณ์ กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรมซึ่งอยู่ในอำนาจดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ หรือเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้ คณะกรรมการ ป.ป.ท. ดำเนินการแทน ตามมาตรา ๖๒ หรือเป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๘ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี

(๒) กรณีคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน แล้วแต่กรณี ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง หรือตรวจสอบความถูกต้องการปฏิบัติงาน ตรวจสอบพบว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ ในสังกัดกรมการปกครอง มีพฤติการณ์กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤติมิชอบ ให้รายงานผลการตรวจสอบแก่ผู้แต่งตั้ง ภายใต้อำนาจที่กำหนด โดยให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากมีให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

(๓) กรณีผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ผู้บังคับบัญชาระดับกอง ระดับสำนัก และระดับกรม ตรวจพบว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ทั้งในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาคมีพฤติการณ์กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤติมิชอบ ให้ผู้ที่ตรวจสอบรายงานเรื่องที่ตรวจพบ ให้อธิบดีกรมการปกครองทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ตรวจพบ เพื่อที่อธิบดีกรมการปกครองจักได้พิจารณา ถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากเห็นว่ามีความเหมาะสมให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณีภายในกำหนดเวลาที่เห็นสมควร

(๔) กรณีผู้บังคับบัญชาระดับจังหวัด ได้แก่ ปลัดจังหวัด ระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอ ตรวจพบว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครองในส่วนภูมิภาค ที่อยู่ในบังคับบัญชาแล้วแต่กรณีซึ่งมิใช่ นายอำเภอ มีพฤติการณ์กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้รายงานข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ตรวจพบ เพื่อที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจักได้พิจารณา ถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากเห็นว่ามี ความเหมาะสมให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อาจดำเนินการกล่าวหาได้เอง จะมอบหมายให้ ปลัดจังหวัด หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ยื่นคำกล่าวหาก็ได้ เว้นแต่ในกรณีที่ปลัดจังหวัด หรือนายอำเภอ อยู่ในข่ายที่จะถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดด้วย ห้ามมิให้มอบหมายแก่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกรณี ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่กระทำความผิดหลายคนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หรือต่างสังกัด ไม่สะดวกต่อการดำเนินการกล่าวหา ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจแจ้งให้กรมการปกครองเป็นผู้พิจารณา ดำเนินการก็ได้

(๕) กรณีปลัดจังหวัด หรือนายอำเภอ มีพฤติการณ์กระทำความผิดฐานทุจริต ต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤติมิชอบ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานให้กรมการปกครองทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบ เพื่อที่อธิบดีกรมการปกครองจักได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากเห็นว่ามีความเหมาะสมให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

(๖) การปฏิบัติตามข้อ ๒.๑.๒ มีข้อหาอื่นรวมอยู่ด้วย ให้ถือเอาข้อหาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม หรือประพฤติมิชอบ เป็นข้อหาหลักในการกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ท. ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณีจะเป็นผู้พิจารณา ว่าจะรับคำกล่าวหาหรือยกคำกล่าวหาดังกล่าวหรือไม่

(๗) แนวทางปฏิบัติตามข้อ (๒) - (๕) ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้บังคับบัญชา ในแต่ละระดับ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการ ในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ ในสังกัดกรมการปกครองได้ (มาตรา ๑๒๓ ประกอบมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

(๘) ให้อำเภอหรือจังหวัดที่เกี่ยวข้องรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกล่าวหา พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครองดังกล่าวข้างต้นให้กรมการปกครองทราบ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่มีการกล่าวหาด้วย

๒.๑.๓ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้จำเลย ประสานกับนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) โดยด่วน เพื่อดำเนินการประสานพนักงานอัยการแก้ต่างคดี ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ (๔) รวมถึงสนับสนุนบุคลากรของกรมการปกครองเป็นที่ปรึกษาคดีตามแนวทางหนังสือ กรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๔๐๗๖ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ต่อไป ทั้งนี้ ในกรณีต้องให้ ความช่วยเหลือในการประกันตัว ให้จำเลยประสานกับนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัดหรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) เพื่อดำเนินการในเรื่องการออกหนังสือรับรองเพื่อช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้าง ที่ต้องหาคดีอาญา ตามแนวทางหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๒๗๒๓ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๕

๒.๒ คดีแพ่ง

๒.๒.๑ เมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่งจะมีการส่งหมายเรียกของศาลให้จำเลย เพื่อทำคำให้การแก้คำฟ้อง ๒ วิธี คือ การส่งหมายและการปิดหมาย ซึ่งแต่ละกรณีมีผลต่อการดำเนินการ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

(๑) การส่งหมาย เป็นกรณีปกติที่ศาลจะส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ให้จำเลยเพื่อทำคำให้การแก้คดี เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกและมีหลักฐานการลงลายมือชื่อรับหมายไว้ จะถือว่าการส่งหมายได้เกิดขึ้นโดยชอบแล้ว ซึ่งจำเลยต้องทำคำให้การแก้คำฟ้องยื่นต่อศาลภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่มีการลงลายมือชื่อรับหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๗ ประกอบ ประมวลกฎหมายหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง

(๒) การปิดหมาย เป็นกรณีที่ไม่สามารถส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่ จำเลยได้ตามปกติตามข้อ ๒.๒.๑ (๑) เนื่องจากไม่พบตัวจำเลยขณะส่งหมายและไม่มีผู้แทนของจำเลยลงลายมือชื่อ รับหมายศาลจึงส่งหมายให้แก่จำเลยโดยวิธีปิดหมาย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักงานของจำเลย ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๙ การดำเนินการดังกล่าวมีผลทำให้หมายเรียกนั้นถือว่าได้ถูกส่งถึงจำเลย เมื่อกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน หรือนานกว่านั้นตามที่ศาลเห็นสมควร และหากระยะเวลาดังกล่าวได้ล่วงพ้นไปแล้ว นับแต่วันที่มีการปิดหมาย เท่ากับทำให้จำเลยได้ขยายระยะเวลาในการทำคำให้การยื่นต่อศาลเป็น ๓๐ วัน (ขยายระยะเวลาเพิ่มเติมจากกรณีส่งหมายตามข้อ ๒.๒.๑ (๑) ออกไปอีก ๑๕ วัน) ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๗๙ วรรคสอง

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีแพ่งที่จะทำให้จำเลยมีระยะเวลาที่เพียงพอ ต่อการประสานพนักงานอัยการเพื่อเป็นทนายแก้ต่างคดี และทำคำให้การแก้คำฟ้องให้แก่จำเลย ในกรณีที่ศาลส่งหมายเรียกถึงจำเลยและจำเลยไม่อาจลงลายมือชื่อรับหมายได้ด้วยตนเอง ให้ผู้แทน ของจำเลยหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ผู้ส่งหมายใช้วิธีการปิดหมายตามข้อ ๒.๒.๑ (๒) แทนการส่งหมาย ตามข้อ ๒.๒.๑ (๑) ทั้งนี้ ให้จังหวัด หรืออำเภอ จัดสถานที่สำหรับการรับหมายหรือปิดหมายไว้โดยชัดแจ้ง พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่สำหรับตรวจสอบการปิดหมายทุกวันและทำการชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ผู้อยู่เวรทราบ และให้มีหน้าที่แจ้งจำเลยหรือบุคคลที่ศาลมีหมายเรียกให้ทราบโดยด่วน

๒.๒.๒ การประสานพนักงานอัยการเพื่อเป็นทนายแก้ต่างคดีให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่จำเลยได้รับหมายเรียกและได้ลงลายมือชื่อรับหมายด้วยตนเอง ให้จำเลยประสานนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) โดยเร็ว เพื่อนำหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องไปประสานการปฏิบัติกับนิติกร พร้อมลงนามในใบแต่งตั้งทนาย และให้ที่ทำการปกครองจังหวัดหรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) รวบรวมเอกสารส่งให้

พนักงานอัยการเพื่อเป็นนายแก้ต่างคดีต่อไป โดยกรณีนี้ให้จำเลยนำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องไปติดต่อ ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๓ วัน นับแต่วันที่มีการลงลายมือชื่อรับหมาย เพราะพนักงานอัยการจะต้องดำเนินการจัดทำคำให้การแก้คำฟ้องยื่นต่อศาล ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่จำเลยได้ลงลายมือชื่อรับหมายไว้ ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาดังกล่าวให้จำเลย รอการนัดหมายจากนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) เพื่อไปให้ถ้อยคำและรายละเอียดต่อพนักงานอัยการด้วย

(๒) ในกรณีที่ศาลทำการปิดหมาย เนื่องจากไม่พบตัวจำเลยขณะส่งหมาย และไม่มีผู้แทนของจำเลยลงลายมือชื่อรับหมาย เมื่อมีการปิดหมายไว้ ณ สถานที่ซึ่งได้จัดเตรียมไว้สำหรับการปิดหมายของที่ทำการปกครองจังหวัด หรือที่ทำการปกครองอำเภอ แล้วแต่กรณี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ การปิดหมายดำเนินการแจ้งหรือนำหมายไปส่งให้จำเลยภายในระยะเวลา ๓ วัน นับแต่วันที่ปิดหมาย พร้อมทั้ง ให้ประสานไปยังที่ทำการปกครองจังหวัดหรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทันทีด้วย เพื่อนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) จักได้รับ ติดต่อกับพนักงานอัยการเป็นนายแก้ต่างคดีให้ ทั้งนี้ เมื่อจำเลยได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบการปิดหมาย แล้ว ให้รีบติดต่อไปยังที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทันที เพื่อนัดหมายนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ในการที่จำเลยจะได้นำหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องไปส่ง พร้อมลงนามในใบแต่งตั้งนาย ซึ่งไม่ควรเกิน ๗ วัน นับแต่วันที่ปิดหมาย เพื่อที่ทำการปกครองจังหวัดหรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) จะได้รับรวบรวมส่งพนักงานอัยการในการเป็นนายแก้ต่างคดีทำคำให้การแก้คำฟ้องต่อไป ซึ่งกรณีนี้ พนักงานอัยการจะมีระยะเวลาในการทำคำให้การแก้คำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาลได้ยาวนานกว่าข้อ ๒.๒.๒ (๑) อีก ๑๕ วัน กล่าวคือพนักงานอัยการสามารถทำคำให้การแก้คำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาลได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการปิดหมายซึ่งในระยะเวลาดังกล่าวพนักงานอัยการจะได้นัดหมายให้จำเลยไปพบเพื่อให้ถ้อยคำ ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับคดีด้วยเช่นกัน

๒.๒.๓ การขอรับการสนับสนุนค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เมื่อพนักงานอัยการได้รับเป็นนายแก้ต่างคดีให้แล้ว จะแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดีให้ที่ทำการปกครองจังหวัดหรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทราบ ดังนั้น เมื่อจังหวัดได้รับแจ้งจากสำนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดีเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลหรือค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดีให้ที่ทำการปกครองจังหวัดแจ้งให้กรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) โดยด่วน เพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินคดี มิฉะนั้น ที่ทำการปกครองจังหวัดต้องทอดรองจ่ายเงิน ล่วงหน้าไปก่อนและกรมการปกครองจักจัดสรรงบประมาณไปให้ในภายหลัง

๒.๒.๔ กรณีศาลได้ส่งหมายนัดหรือหมายเรียกเพิ่มเติม ให้จำเลยติดต่อประสานนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) และพนักงานอัยการ ผู้รับผิดชอบคดีโดยตรงด้วย

๒.๒.๕ กรณีที่กรมการปกครองถูกฟ้องเป็นจำเลยด้วย และกรมการปกครอง ได้มอบหมายหรือแต่งตั้งให้คนหนึ่งผู้ใดเป็นผู้แทนคดีของกรมการปกครอง ให้ผู้ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้ง ให้เป็นผู้แทนคดีลงนามในใบมอบอำนาจและใบแต่งตั้งนายความที่กรมการปกครองจัดส่งให้ แล้วส่งคืน กรมการปกครองจำนวน ๑ ชุด ส่วนที่เหลือให้จัดส่งพนักงานอัยการเพื่อเป็นนายแก้ต่างคดี โดยให้จังหวัด ถ่ายสำเนาเก็บไว้เป็นหลักฐานจำนวน ๑ ชุด สำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์ ฎีกาคำพิพากษาของศาล ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว ๔๔ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ ในการอุทธรณ์ฎีกาคดีแพ่งและอุทธรณ์คดีปกครอง ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙